

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 351.922

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.3-2.41>

КУСКОВА Т.В.

**СУДИ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ЯК СУДИ,
ЯКИМ ПІДСУДНІ АДМІНІСТРАТИВНІ СПРАВИ**

**COURTS OF GENERAL JURISDICTION AS COURTS OF JURISDICTION
TO WHICH ADMINISTRATIVE CASES**

Актуальність статті полягає в тому, що судовий захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб здійснюється при відправленні правосуддя різними судами у формі відповідних судових процедур. Правосуддя, як базова діяльність суду полягає у розгляді і вирішенні судом віднесених до його компетенції судових справ, які являють собою конкретні життєві обставини (юридичні факти), які потребують встановлення судом задля реалізації суб'єктивних прав, свобод, інтересів, обов'язків. Саме адміністративне судочинство спрямоване на захист прав осіб у публічно-правових відносинах від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Особлива роль адміністративного суду обумовлена тим, що саме з вини суб'єктів владних повноважень виник конфлікт, або такий суб'єкт не вжив достатніх заходів, щоб запобігти цьому конфлікту. У статті сформовано, що суди загальної юрисдикції є суди, яким підсудні адміністративні справи. Визначено категорії адміністративних справ, які на підставі публічно-правового спору, підпадають під юрисдикцію (підсудність) адміністративних судів, вказано, що позитивним є їх нормативне закріплення. З'ясовано можливості судів загальної юрисдикції щодо розгляду адміністративних справ з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Зроблено висновок, що поняття адміністративної справи охоплює як передану на розгляд адміністративного суду сукупність фактичних обставин (юридичних фактів), що характеризують публічно-правовий спір, який належить вирішувати в порядку адміністративного судочинства. В межах виконання завдань дослідження в межах статті здійснено аналіз КАС України, які суттєво впливає на можливості та гарантії реалізації прав і свобод громадян під час судового розгляду публічно-правових спорів в адміністративних судах. Зокрема, з'ясовано, що законодавцем було виділено судовий розгляд адміністративних справ, які передаються на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір. Водночас, було здійснено розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів на: місцеві загальні суди та окружні адміністративні суди.

Ключові слова: адміністративна справа, адміністративний суд, місцеві загальні суди, окружні адміністративні суди, підсудність, предметна підсудність, публічно-правовий спір.

The relevance of the article is that judicial protection of the rights, freedoms and interests of individuals, rights and legitimate interests of legal entities is carried out when administering justice by different courts in the form of appropriate court proceedings. Justice, as the basic activity of the court is to consider and resolve by the court cases within its competence, which are specific life circumstances (legal facts) that need to be established by the court for the realization of subjective rights, freedoms, interests, responsibilities. It is the administrative proceedings aimed at protecting the rights of individuals in public law relations from violations by the subjects of power. The special role of the administrative court is due to the fact that it is the fault of the subjects of power

that the conflict arose, or such a subject did not take sufficient measures to prevent this conflict. The article states that courts of general jurisdiction are courts with jurisdiction over administrative cases. The categories of administrative cases are determined, which on the basis of a public law dispute fall under the jurisdiction (jurisdiction) of administrative courts, it is indicated that their normative consolidation is positive. The possibilities of courts of general jurisdiction to consider administrative cases in order to effectively protect the rights, freedoms and interests of individuals, the rights and interests of legal entities from violations by the subjects of power have been clarified. It is concluded that the concept of administrative case covers as submitted to the administrative court a set of factual circumstances (legal facts) that characterize the public law dispute, which should be resolved in administrative proceedings. Within the framework of the research tasks, the article analyzes the CAS of Ukraine, which significantly affects the possibilities and guarantees of the rights and freedoms of citizens during the judicial review of public law disputes in administrative courts. In particular, it was found out that the legislator has allocated a judicial review of administrative cases, which are referred to the administrative court for a public law dispute. At the same time, the substantive jurisdiction of administrative courts was divided into: local general courts and district administrative courts.

Key words: *administrative case, administrative court, local general courts, district administrative courts, jurisdiction, subject jurisdiction, public law dispute.*

Постановка проблеми. Основним завданням правосуддя в Україні є реальне забезпечення верховенства права і права кожного на справедливий судовий розгляд незалежним та неупередженим судом, що передбачає перш за все забезпечення доступності правосуддя, справедливої судової процедури, незалежності, безсторонності та професіоналізму суддів.

Судовий захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб здійснюється при відправленні правосуддя різними судами у формі відповідних судових процедур. Правосуддя, як базова діяльність суду полягає у розгляді і вирішенні судом віднесених до його компетенції судових справ, які являють собою конкретні життєві обставини (юридичні факти), які потребують встановлення судом задля реалізації суб'єктивних прав, свобод, інтересів, обов'язків.

Саме адміністративне судочинство спрямоване на захист прав осіб у публічно-правових відносинах від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Особлива роль адміністративного суду обумовлена тим, що саме з вини суб'єктів владних повноважень виник конфлікт, або такий суб'єкт не вжив достатніх заходів, щоб запобігти цьому конфлікту.

Аналіз публікацій на тему дослідження. Питання провадження в адміністративному судочинстві, а також роль і значення адміністративних судів у захисті прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб були предметом досліджень таких вітчизняних науковців і практиків: В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.М. Бевзенка, В.В. Галунько, І.П. Голосніченка, О.В. Кузьменко, В.К. Колпакова, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, С.В. Ківалова, І.Б. Коліушка, Р.О. Куйбіди, Р.С. Мельника, О.І. Миколенка, О.М. Пасенюка, Ю.С. Педька, В.Г. Перпелюка, А.О. Селіванова, В.С. Стефанюка, М.М. Тищенко, М.М. Ульмера, В.І. Шишкіна та інших. Однак, в умовах сьогодення вказане питання потребує подальшого наукового вивчення та аналізу.

Виклад основних положень. У пункті 1 частини першої статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) визначається поняття «адміністративної справи», як переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір [1].

Таке законодавче визначення поняття «адміністративна справа» повністю відображає найголовніші сутнісні риси цього різновиду судових справ, які дозволяють визначати коло справ, що вирішуються у порядку адміністративного судочинства. Зазвичай до таких справ відносяться здебільшого передані на вирішення адміністративного суду публічно-правові спори, в яких хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Пов'язуючи адміністративну юрисдикцію з публічно-правовими спорами, законодавець, втім, не визначає поняття «публічно-правовий спір». Публічно-правовий спір відноситься до соціальних конфліктів, а точніше до різновиду останніх — юридичного конфлікту. У самому загальному плані соціальний конфлікт можна позначити як прояв об'єктивних чи суб'єктивних

суперечностей, які виражаються у протиборстві сторін [2, с. 31.], іншими словами, це така ситуація, коли сторони взаємодії переслідують будь-які свої цілі, які суперечать чи взаємно виключають одна одну. Діалектика розвитку суспільства пов'язана із постійним виникненням та розв'язанням конфліктів на різних рівнях та у різних сферах функціонування суспільства. Конфлікт слугує способом виявлення та розв'язання суперечностей, що виникають у суспільстві. Як відомо, найбільш важливі суспільні відносини та поведінка людей регламентовані нормами права. Природно, що конфлікти виникають і у цій сфері. У найбільш широкому розумінні під юридичним конфліктом розуміють будь-який соціальний конфлікт, у якому протиборство так чи інакше пов'язано з правовими відносинами сторін (їх юридично значущими діями чи станами) і, таким чином, суб'єкти, чи мотивація їх поведінки, чи об'єкт конфлікту мають правові ознаки, а конфлікт тягне юридичні наслідки [3, с. 15.].

Тому можна стверджувати, що більшість соціальних конфліктів може бути трансформована в юридичні конфлікти. Іншими словами, за допомогою юридичних норм та інститутів можна втрутитися у розвиток майже будь-яких подій.

Залежно від розподілу системи права на приватне та публічне право виділяють правові спори у сфері публічного права та у сфері приватного права. Як відомо, поділ права на публічне та приватне пов'язаний з тим, що в кожній системі права є норми, які покликані забезпечувати насамперед загальнозначущі (публічні) інтереси, тобто інтереси суспільства, держави в цілому, а є норми, які захищають інтереси приватних осіб. Публічне право охоплює низку сфер життя суспільства, насамперед побудову держави і влади, сфери управління та організації самоврядування, тобто вираження публічного інтересу як сумарного, загального соціального інтересу у кожній із сфер суспільного життя. Іншими словами, публічне право пов'язано з реалізацією публічної влади (державної влади та місцевого самоврядування) і характеризується впливом імперативного методу правового регулювання, який є визначальною, конститутивною ознакою публічного права та визначає характер публічно-правових відносин [4, с. 119].

Саме тому особливостями механізму публічно-правового регулювання є специфіка цих спорів, що виникають з публічно-правових відносин шляхом реалізації повноважень органу публічної влади через конкретні правовідносини з іншими суб'єктами, спір буде публічно-правовим, якщо спірні права, свободи, інтереси, обов'язки реалізуються у публічно-правових відносинах.

При цьому треба відзначити, що між публічним і приватним правом немає неперехідних кордонів. Вони взаємопов'язані між собою. Здійснення публічної влади хоча й опосередковується, перш за все, галузями публічного права, але аналіз, наприклад, структури управлінських відносин дає змогу стверджувати, що сфера суспільних управлінських відносин ширша від сфери даних відносин, врегульованих нормами адміністративного права [5, с. 38]. Управління перебуває в органічній єдності з правом у цілому, з усією системою його галузей [6, с. 13]. У зв'язку з надзвичайно широким обсягом сфери управлінських відносин вони опосередковуються нормами ряду галузей права, але домінуюче значення має право адміністративне та конституційне [7, с. 31].

Водночас, визначено, що публічно-правовим спором – є спір, у якому: хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; або хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг; або хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи [1].

Таким чином, розмежування повноважень суду щодо розгляду та вирішення публічно-правового спору визначеною судовою ланкою є важливим елементом. Проблема визначення предметної підсудності адміністративних справ дедалі більше привертає увагу науковців та практиків. Інтерес до зазначеної теми обумовлений частими змінами до законодавства, складнощами в застосуванні норм права, відсутністю єдності судової практики, яка б дозволяла чітко визначати предметну підсудність адміністративних справ.

Так, підсудністю адміністративних справ вважається правовий інститут, що містить сукупність юридичних ознак (властивостей) адміністративної справи, на основі яких закон визначає суд, що має право та зобов'язаний розглянути таку адміністративну справу й вирішити її по суті. Додержання правил про підсудність сприяє швидкому, всебічному і повному розгляду адміністративної справи з урахуванням її конкретних особливостей, дотриманням принципу законності та рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, підвищує

виховне значення правосуддя. Визначення підсудності різних судів судової системи слід проводити залежно від функцій, які вони виконують, від предмета справи, суб'єктів спору, що підлягає розгляду, і місця (території), на яку поширюється діяльність певного суду. Таким чином, визначити підсудність означає встановити суд, який згідно із законом повинен здійснювати правосуддя при розгляді конкретної справи, а також провадження в суді першої інстанції і в подальших стадіях, якщо виникає така необхідність. Підсудність адміністративної справи визначається КАС України за допомогою трьох критеріїв, які позначаються як різновиди підсудності адміністративних справ, а саме: предметної (родової), територіальної (просторової) та інстанційної (функціональної) [8, с. 10].

Отже, підсудність – правова категорія, що розмежує компетенцію між судами щодо розгляду адміністративних справ. У межах дослідження ми звернемо увагу лише на предметну (родову) підсудність.

Предметна підсудність, тобто кореляція справ і судів за такою ознакою, як предмет спору, визначена частиною першою статтею 19 КАС України, зокрема: 1) спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження; 2) спорах з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби; 3) спорах між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень; 4) спорах, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів; 5) за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом; 6) спорах щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму; 7) спорах фізичних чи юридичних осіб із порядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації; 8) спорах щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності; 9) спорах щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб; 10) спорах щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення їх посадових осіб; 11) спорах фізичних чи юридичних осіб щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного замовника у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України "Про оборонні закупівлі", крім спорів, пов'язаних із укладенням державного контракту (договору) про закупівлю з переможцем спрощених торгів із застосуванням електронної системи закупівель та спрощеного відбору без застосування електронної системи закупівель, а також зміною, розірванням і виконанням державних контрактів (договорів) про закупівлю; 12) спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів охорони державного кордону у справах про правопорушення, передбачені Законом України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень»; 13) спорах щодо оскарження рішень Національної комісії з реабілітації у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років»; 14) спорах із суб'єктами владних повноважень з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства; 15) спорах, що виникають у зв'язку з оголошенням, проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу [1].

Стаття 20 КАС України встановлює розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів, як судів першої інстанції, якими виступають: місцеві загальні суди, як адміністративні суди, окружні адміністративні суди. Так, відповідно до частини першої статті 18 КАС України, загальним судам як адміністративним судам підсудні адміністративні справи з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності; адміністративні справи, пов'язані з виборчим процесом чи процесом референдуму; адміністративні справи, пов'язані з перебуванням іноземців та осіб без громадянства на території України; адміністративні справи з приводу рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби щодо виконання ними рішень судів у справах, визначених пунктами 1-3 частини першої статті 20 КАС України; адміністративні справи щодо оскарження рішень Національної комісії з реабілітації у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітар-

ного режиму 1917–1991 років». Водночас, окружним адміністративним судам, згідно з положеннями частини другої статті 18 КАС України, підсудні всі адміністративні справи, крім визначених частиною першою статті 20 КАС України [1].

У зв'язку з цим, в адміністративному судочинстві під предметною підсудністю розуміють розподіл адміністративних справ між адміністративними судами, що діють як суди першої інстанції, залежно від категорії справ (предмета позову). Оскільки відповідно до частини другої статті 19 КАС України юрисдикція адміністративних судів не поширюється на справи: 1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; 2) що мають вирішуватися в порядку кримінального судочинства; 3) про накладення адміністративних стягнень, крім випадків, визначених КАС України; 4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) громадського об'єднання, саморегульвної організації віднесені до його (її) внутрішньої діяльності або виключної компетенції, крім справ у спорах, визначених пунктами 9, 10 частини першої статті 19 КАС України [1].

Водночас, згідно із частиною першою статті 29 КАС України суд передає адміністративну справу на розгляд іншого адміністративного суду, якщо: 1) до початку розгляду справи по суті задоволено клопотання відповідача, зареєстроване у встановленому законом порядку, місце проживання (перебування) якого раніше не було відоме, про передачу справи за місцем його проживання (перебування); 2) при відкритті провадження у справі суд встановить, що справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду; 3) після відкриття провадження у справі суд встановить, що справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду; 4) після задоволення відводів (самовідводів) чи в інших випадках неможливо утворити новий склад суду для розгляду справи; 5) ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу адміністративного суду, який розглядав справу; 6) однією із сторін у справі є суд, в якому розглядається справа, або суддя цього суду; 7) справа підлягає розгляду як зразкова у порядку, визначеному статтею 290 КАС України [1].

Втім, КАС України передбачає зміни суб'єктного принципу розмежування юрисдикції на предметний. Водночас, слід відзначити що дана класифікація не є беззаперечно правильною, у зв'язку з чим, науковці повсякчас шукають нові шляхи більш вдалого розмежування категорій адміністративних справ.

Зокрема, О.М. Бандурка запропоновано класифікувати адміністративні провадження відповідно до адміністративних правовідносин, серед яких виокремлено правовідносини: щодо відпрацювання та прийняття нормативних актів управління; щодо прийняття індивідуальних актів управління; щодо звернень громадян; щодо застосування адміністративно-попереджувальних заходів та заходів адміністративного впливу; щодо приватизації державного або комунального майна; щодо земельних, податкових правовідносин тощо [7, с. 107-262].

Інший варіант класифікації адміністративних справ, що був запропонований науковцями В.К. Колпаковим та Л.М. Белкіним [8, с. 36; 9, с. 2-5], полягає у поділі справ залежно від наявності у них відносин адміністративних зобов'язань, зокрема, відносини: щодо публічного управління, у сфері надання адміністративних послуг; щодо відповідальності суб'єктів суспільства за порушення встановленого порядку і правил; щодо відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність.

Висновок. Таким чином, поняття адміністративної справи охоплює як передану на розгляд адміністративного суду сукупність фактичних обставин (юридичних фактів), що характеризують публічно-правовий спір, який належить вирішувати в порядку адміністративного судочинства. В межах виконання завдань дослідження в межах статті здійснено аналіз КАС України, які суттєво впливає на можливості та гарантії реалізації прав і свобод громадян під час судового розгляду публічно-правових спорів в адміністративних судах. Зокрема, з'ясовано, що законодавцем було виділено судовий розгляд адміністративних справ, які передаються на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір. Водночас, було здійснено розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів на: місцеві загальні суди та окружні адміністративні суди.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

2. Дмитриев Л. И. Введение в общую теорию конфликтов / Л. И. Дмитриев, В. Н. Кудрявцев, Н. В. Кудрявцев ; РАН, Центр конфликтологических исследований. М., 1993. С. 156.

3. Юридическая конфликтология / О. В. Бойков, Н. В. Варламова, Н. Б. Пахоленко [и др.] ; РАН, Центр конфликтологических исследований. М., 1995. С. 317.
4. Харитоновна О. І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії) : монографія. О. : Юрид. л-ра, 2004. С. 328.
5. Авер'янов В.Б. Державне управління: теорія і практика. К. : Юрінком Інтер, 1998. С. 384.
6. Алексеев С. С. Право и управление в социалистическом обществе (общетеоретические вопросы). *Советское государство и право*. 1973. № 6. С. 3-17.
7. Авер'янов В. Б. Державне управління в Україні: навч. посіб. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 1999. С. 431.
8. Панченко Олександр. Проблемні питання підсудності адміністративних справ. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2008. № 4. С. 9-21.
9. Бандурка О. М. Адміністративний процес: підруч. для вищ. навч. закл. / О. М. Бандурка, М. М. Тищенко. К.: Літера ЛТД, 2002. 287 с.
10. Колпаков В. К. Предмет адміністративного права: сучасний вимір. *Юридична Україна*. 2008. № 3. С. 33-38.
11. Белкін Л. М. Класифікація адміністративних проваджень у контексті широкого розуміння адміністративного процесу в державному управлінні. *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2013. № 6. С. 1-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_6_7.

УДК 347

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.3-2.42>

ЩЕРБЛЮК О.В.

ПРОЦЕДУРИ УТВОРЕННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ СУДУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

PROCEDURES FOR THE FORMATION AND LIQUIDATION OF THE COURT IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

У статті досліджуються основні виклики які стоять перед державною владою, а саме перед судовою владою в умовах проведення судової та адміністративно-територіальної реформи. На основі аналізу чинного законодавства та наявних досліджень узагальнено практику утворення та ліквідації суду в Україні. Проаналізовані підходи щодо підстав для утворення та ліквідації суду. Зміни в Конституції України закріпили, що суди можуть утворюватися та ліквідуватися лише на підставі закону, а за Президентом України залишили повноваження з подання проекту закону. Таким чином, зменшивши вплив виконавчої влади на судову владу, виключивши із процесу Міністерство юстиції України та замінивши його Вищою радою правосуддя. Автором доведено, що використання такої підстави, як «оптимізація видатків державного бюджету» викликає певні зауваження тому запропоновано виключити її із Закону України «Про судоустрій та статус суддів» як підставу для ліквідації суду. На сучасному етапі існують прогалини у законодавстві, що стосується питань організації судоустрою, адже судова реформа відбувається в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи і їх необхідно проводити не порушуючи при цьому принципу судоустрою – територіальності. Досліджено в рамках піднятої проблематики критерій легітимності суду, як «суд встановлений законом», який застосовує у своїй практиці Європейський суд. Робиться висновок, що оптимізація судоустрою на сьогодні проходить складно тому і потребує детальної регламентації та чіткого законодавчого визначення.

Ключові слова: судоустрій, процедура, утворення, ліквідація, реорганізація, суд, адміністративно-територіальна реформа.

© ЩЕРБЛЮК О.В. – здобувачка (Науково-дослідний інститут публічного права)